

I

(Ψηφίσματα, συστάσεις και γνωμοδοτήσεις)

ΓΝΩΜΟΔΟΤΗΣΕΙΣ

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

494Η ΣΥΝΟΔΟΣ ΟΛΟΜΕΛΕΙΑΣ ΤΗΣ ΕΟΚΕ ΤΗΣ 10ΗΣ ΚΑΙ 11ΗΣ ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 2013

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Προς μια μακροπεριφερειακή στρατηγική της ΕΕ για την ανάπτυξη οικονομικής, κοινωνικής και εδαφικής συνοχής στη Μεσόγειο» (γνωμοδότηση πρωτοβουλίας)

(2014/C 170/01)

Εισηγητής: ο κ. MALLIA

Συνεισηγητής: ο κ. PALMIERI

Στις 14 Φεβρουαρίου 2013, και σύμφωνα με το άρθρο 29 παράγραφος 2 του Εσωτερικού της Κανονισμού, η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή αποφάσισε να καταρτίσει γνωμοδότηση πρωτοβουλίας με θέμα

Προς μια μακροπεριφερειακή στρατηγική της ΕΕ για την ανάπτυξη οικονομικής, κοινωνικής και εδαφικής συνοχής στη Μεσόγειο.

Το ειδικευμένο τμήμα «Οικονομική και Νομισματική Ένωση, οικονομική και κοινωνική συνοχή», στο οποίο ανατέθηκαν οι σχετικές προπαρασκευαστικές εργασίες, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 14 Νοεμβρίου 2013.

Κατά την 494η σύνοδο ολομέλειας, της 10ης και 11ης Δεκεμβρίου 2013 (συνεδρίαση της 10ης Δεκεμβρίου 2013), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε την ακόλουθη γνωμοδότηση με 121 ψήφους υπέρ, 2 κατά και 1 αποχή.

Γλωσσάριο

Ακρώνυμο	
MMR/ΜΜΠ	Μεσογειακή Μακρο-περιφέρεια
MMRS/ΜΜΠΣ	Μεσογειακή Μακρο-περιφερειακή στρατηγική
MCR/ΜΠΠ	Μεσογειακή παράκτια περιφέρεια
EMMRF/ΕΜΜΠΦ	Ευρωμεσογειακό Μακρο-περιφερειακό Φόρουμ

1. Συμπεράσματα και συστάσεις

1.1 Η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι η περιοχή της Μεσογείου χρειάζεται μια μακρο-περιφερειακή στρατηγική (ΜΜΠΣ της ΕΕ), προκειμένου να βοηθηθούν οι περιφέρειες στην αντιμετώπιση των προκλήσεων που δεν είναι δυνατόν να αντιμετωπιστούν ικανοποιητικά με τα συνήθη μέσα από μεμονωμένες περιοχές ή χώρες. Μια τέτοια στρατηγική θα βοηθήσει τις περιφέρειες να αντιμετωπίσουν τα αίτια της αβεβαιότητας που κυριαρχεί στην περιοχή της Μεσογείου, να αυξήσουν την προστιθέμενη αξία των θετικών αποτελεσμάτων τα οποία θα προκύψουν από τις πρωτοβουλίες που έχουν ήδη δρομολογηθεί και να προωθήσουν τους στόχους της στρατηγικής Ευρώπη 2020. Η επιτυχία της ΜΜΠΣ θα έχει επίσης θετική επίδραση στην ΕΕ συνολικά.

1.2 Οι μεσογειακές παράκτιες περιφέρειες της ΕΕ (ΜΠΠ της ΕΕ) ευρίσκονται σε ιδανική θέση για να σχηματίσουν μια πλατφόρμα συνεργασίας που θα μπορούσε να αποβεί στρατηγικής σημασίας για την ενίσχυση των οικονομικών, κοινωνικών και πολιτικών δεσμών, τόσο μεταξύ τους, όσο και με τρίτες χώρες της Μεσογείου σε συγκεκριμένους τομείς (μετανάστευση, θαλάσσιες μεταφορές, ασφάλεια της ναυσιπλοΐας, προστασία του περιβάλλοντος κ.λπ.). Οι μεσογειακές παράκτιες περιφέρειες της ΕΕ (ΜΠΠ της ΕΕ) έχουν το δυναμικό να επιδράσουν καταλυτικά στην πορεία της οικονομικής ανάπτυξης και μετασχηματισμού με αποκλειστικά νέους τρόπους.

1.3 Λόγω της έκτασης της καλυπτόμενης περιοχής, η ΕΟΚΕ προτείνει, ακόμη, να υποδιαιρεθούν με βάση γεωγραφικά κριτήρια (περιφερειακή εγγύτητα) οι ΜΠΠ της ΕΕ σε τρεις επιμέρους μακρο-περιφέρειες και να αναλάβουν επιχειρησιακή δράση μέσω σχεδίων για μια λειτουργική αντιμετώπιση των κοινών προκλήσεων.

1.4 Η ΕΟΚΕ τάσσεται υπέρ μιας ΜΜΠΣ της ΕΕ με βάση τον «κανόνα των τριών ναι» (ναι σε περισσότερη συμπληρωματική χρηματοδότηση, ναι σε εκτενέστερο θεσμικό συντονισμό και ναι σε περισσότερα νέα έργα). Ο κανόνας αυτός συμβάλλει στην ενίσχυση των συνεργιών μεταξύ των διαφόρων πολιτικών της ΕΕ και στο συντονισμό των προσπαθειών ενός εκτεταμένου φάσματος ενδιαφερομένων μερών εντός των ΜΠΠ της ΕΕ.

1.5 Η ΕΟΚΕ επικροτεί τη διαμόρφωση μιας ΜΜΠΣ της ΕΕ που να ενσωματώνει όλους τους στόχους της στρατηγικής ΕΕ 2020, και ιδίως τις προτεραιότητες που ορίζονται ως *έξυπνη ανάπτυξη* (προώθηση της οικονομίας της γνώσης που να στηρίζει την «καινοτομία» και τις νέες τεχνολογίες), *βιώσιμη ανάπτυξη* (προώθηση μιας βιώσιμης, πράσινης και πιο ανταγωνιστικής οικονομίας) και *χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξη* (προώθηση μιας οικονομίας με ισχυρή έμφαση στη δημιουργία θέσεων εργασίας και στη μείωση της φτώχειας για τη στήριξη της κοινωνικής και εδαφικής συνοχής).

1.6 Η ΕΟΚΕ εντοπίζει πέντε παράγοντες αλλαγής που μπορούν να συμβάλουν στην επιτυχημένη εφαρμογή των ευρωπαϊκών πολιτικών συνοχής για την περίοδο 2014-2020 στην περιοχή της Μεσογείου:

- προαγωγή μιας πολυκεντρικής, ισόρροπης και ολοκληρωμένης ανάπτυξης,
- στήριξη της εδαφικής συνεργασίας στις ΜΠΠ της ΕΕ,
- διασφάλιση μιας παγκόσμιας ανταγωνιστικότητας των ΜΠΠ που να στηρίζεται σε εύρωστες τοπικές οικονομίες,
- βελτίωση της εδαφικής συνδεσιμότητας μεταξύ ατόμων, κοινοτήτων και επιχειρήσεων,
- διαχείριση και διασύνδεση οικολογικών, γεωγραφικών και πολιτιστικών αξιών.

1.7 Η ΕΟΚΕ εφιστά την προσοχή στη μεγάλη σημασία που έχει η στήριξη της στρατηγικής για τη *γαλάζια ανάπτυξη*, η οποία προσφέρει τη δυνατότητα ενίσχυσης της ανταγωνιστικότητας στην περιοχή της Μεσογείου, η εφαρμογή πιο οικολογικών πολιτικών, καθώς και η στροφή προς μια οικονομία χαμηλών εκπομπών άνθρακα σε όλους τους τομείς. Η ΕΟΚΕ επικροτεί επίσης την αρχή μιας ΜΜΠΣ της ΕΕ η οποία να συνεκτιμά την *ευρωπαϊκή στρατηγική για την αναπηρία* ⁽¹⁾ και τη *στρατηγική για την ισότητα μεταξύ γυναικών και ανδρών* ⁽²⁾. Αυτές οι τρεις στρατηγικές πρέπει να αλληλοενισχύονται κατά τη διαδικασία εφαρμογής.

1.8 Η ΕΟΚΕ επικροτεί την πρόταση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για τη Μεσόγειο στο πλαίσιο της Ολοκληρωμένης Θαλάσσιας Πολιτικής. Ωστόσο, προτείνει μια πιο φιλόδοξη προσέγγιση που συνίσταται σε μια μακρο-περιφερειακή στρατηγική η οποία να ενσωματώνει τον εδαφικό και τον θαλάσσιο πυλώνα και να λαμβάνει υπόψη τις εμπειρίες στις περιφέρειες της Βαλτικής και του Δούναβη, καθώς και την έκθεση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου σχετικά με την εξέλιξη των μακρο-περιφερειακών στρατηγικών της ΕΕ στην περιοχή της Μεσογείου αλλά και την έκθεση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής σχετικά με την προστιθέμενη αξία των μακρο-περιφερειακών στρατηγικών.

1.9 Η ΕΟΚΕ επισημαίνει ότι η δομή διακυβέρνησης των ΜΜΠΣ της ΕΕ πρέπει να βασίζεται σε μια πολυεπίπεδη προσέγγιση με τη συμμετοχή των περιφερειακών, εθνικών και ευρωπαϊκών οργάνων και δεν πρέπει να θεωρείται πρόσθετη δραστηριότητα ή προσπάθεια των εν λόγω οργάνων.

⁽¹⁾ Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών, *Η ευρωπαϊκή στρατηγική για την αναπηρία 2010-2020: Ανανέωση της δέσμευσης για μια Ευρώπη χωρίς εμπόδια*, COM(2010) 636 final.

⁽²⁾ Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών, *Στρατηγική για την ισότητα*, COM(2010) 491 final.

1.10 Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι θεμελιώδης αρχή της υλοποίησης των ΜΜΠΣ της ΕΕ είναι η ολοκληρωμένη προσέγγιση, η οποία πρέπει, πρώτον, να καθοριστεί με την καθιέρωση συζητήσεων στοργυλλής τραπέζης και, στη συνέχεια, να ενισχυθεί με τη δημιουργία ενός Ευρωμεσογειακού μακροπεριφερειακού Φόρουμ (ΕΜΜΠΦ) για την προώθηση της πλήρους συμμετοχής όλων των θεσμικών φορέων και της κοινωνίας πολιτών (ενδιαφερόμενα μέρη), και τον συνδυασμό των υφιστάμενων πολιτικών με λειτουργικούς στόχους, έτσι ώστε να διαμορφωθεί μια ενιαία και κοινή πολιτική. Το προτεινόμενο Φόρουμ (ΕΜΜΠΦ) θα αξιοποιήσει την εμπειρία που αποκτήθηκε κατά τον προσδιορισμό, την παρακολούθηση και την αξιολόγηση των εδαφικών και θαλάσσιων υποθέσεων στη Μεσόγειο. Το ΕΜΜΠΦ θα εξελιχθεί σε ένα μακρο-περιφερειακό εργαλείο που θα καθορίζει κοινούς στρατηγικούς άξονες δράσης και θα αναλαμβάνει ενεργό ρόλο στον εντοπισμό έργων προτεραιότητας για την εδαφική συνοχή στις περιφέρειες της Μεσογείου.

1.11 Επειδή η ΕΟΚΕ και η Επιτροπή των Περιφερειών στηρίζουν μια στρατηγική για την προώθηση της συνοχής στην περιοχή της Μεσογείου, η ΕΟΚΕ θεωρεί στρατηγικά σκόπιμο τα δύο αυτά θεσμικά όργανα να αναλάβουν τη φιλοξενία και την ηγεσία του Μεσογειακού μακροπεριφερειακού Φόρουμ. Τούτο θα επιτευχθεί μέσω της σύστασης μιας ηγετικής ομάδας στην οποία θα συμμετέχουν το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, η Επιτροπή, η ΕΟΚΕ και η ΕτΠ. Με την ηγετική αυτή ομάδα θα παρέχεται συστηματική υποστήριξη κατά τον σχεδιασμό της στρατηγικής και τον μελλοντικό συντονισμό.

1.12 Η ΕΟΚΕ συμφωνεί με την άποψη ότι η στρατηγική δεν είναι ένα απλό έγγραφο. Κυρίως, πρόκειται για διεργασία. Αυτό σημαίνει ότι η στρατηγική πρέπει να εφαρμόζεται σε βάθος χρόνου. Η ΕΟΚΕ ελπίζει ότι τα διδάγματα από την υλοποίηση της μακρο-περιφερειακής στρατηγικής για τη Βαλτική και το Δούναβη θα εφαρμοστούν και στην περιοχή της Μεσογείου, συμβάλλοντας έτσι στην αποτελεσματική και έγκαιρη υλοποίηση της νέας Μεσογειακής μακροπεριφερειακής στρατηγικής ώστε να αποφέρει απτά οφέλη στους πολίτες των ενδιαφερόμενων περιοχών εντός ευλόγου χρονικού διαστήματος.

2. Μια μακροπεριφερειακή στρατηγική της ΕΕ για τη Μεσόγειο

2.1 Είναι σημαντικό να υιοθετηθεί ένας κοινός ορισμός για τη μακροπεριφέρεια. Κατά κύριο λόγο, η μακροπεριφέρεια ορίζεται ως η «περιοχή που περιλαμβάνει μέρος της επικράτειας διαφορετικών χωρών ή περιφερειών οι οποίες συνδέονται με ένα ή περισσότερα κοινά χαρακτηριστικά ή προκλήσεις (...) γεωγραφικής, πολιτιστικής, οικονομικής ή άλλης φύσης»⁽³⁾.

2.1.1 Η Επιτροπή έχει διαμορφώσει το πλαίσιο μιας ΜΠΣ η οποία περιλαμβάνει τα ακόλουθα τρία στοιχεία:

- 1) ένα ολοκληρωμένο πλαίσιο που συνδέει τα κράτη μέλη και τις τρίτες χώρες της ίδιας γεωγραφικής ζώνης,
- 2) αντιμετώπιση κοινών προκλήσεων,
- 3) οφέλη από την ενισχυμένη συνεργασία για οικονομική, κοινωνική και εδαφική συνοχή.

2.2 Μέχρι στιγμής έχουν εγκριθεί δύο ΜΠΣ από την ΕΕ, μία για την περιοχή της Βαλτικής θάλασσας που υιοθετήθηκε το 2009 και μία για την περιοχή του Δούναβη που υιοθετήθηκε το 2011. Η μακροπεριφερειακή στρατηγική Αδριατικής-Ιονίου που προτάθηκε αρχικά από την Επιτροπή των Περιφερειών (ΕτΠ) το 2011⁽⁴⁾ υπόκειται σε διαδικασία έγκρισης ενώ η στρατηγική για τον Ατλαντικό, η οποία βασίζεται σε μια προσέγγιση θαλάσσιας λεκάνης, έχει ήδη εγκριθεί.

2.2.1 Η συζήτηση για τις ΜΠΣ πρέπει να εξετάζεται υπό το πρίσμα των εξελίξεων στην πολιτική της ΕΕ: με τη Συνθήκη της Λισαβόνας, η εδαφική συνοχή κατέστη κεντρικός στόχος στην πολιτική της ΕΕ, με τη στρατηγική «Ευρώπη 2020» η εδαφική διακυβέρνηση αποτελεί το βασικό παράγοντα στήριξης στην επίτευξη των στόχων της πολιτικής της ΕΕ για τη συνοχή κατά την επόμενη προγραμματική περίοδο (Πολυετές δημοσιονομικό πλαίσιο 2014-2020).

2.2.2 Το 2012, η Επιτροπή εξέδωσε ανακοίνωση στην οποία προέβaine σε εκτίμηση των αναγκών και του δυναμικού των θαλάσσιων δραστηριοτήτων στην Αδριατική και το Ιόνιο και κατήρτιζε σχεδιασμό πλαισίου «για την προαγωγή μιας συνεκτικής θαλάσσιας στρατηγικής και ενός αντίστοιχου σχεδίου δράσης έως το 2013», προσθέτοντας πως «σε περίπτωση που τα κράτη μέλη αποφασίσουν να ζητήσουν από την Επιτροπή να προετοιμάσει μια στρατηγική της ΕΕ για την περιοχή της Αδριατικής Θάλασσας και του Ιονίου Πελάγους, η εν λόγω θαλάσσια στρατηγική μπορεί να αποτελέσει το πρώτο συστατικό στοιχείο μιας μακροπεριφερειακής στρατηγικής της ΕΕ η οποία θα καλύπτει επιπλέον τομείς»⁽⁵⁾.

⁽³⁾ Μακροπεριφερειακές στρατηγικές στην ΕΕ, Έγγραφο συζήτησης που παρουσίασε ο Επίτροπος κ. Pawel Samecki στη Στοκχόλμη (16/09/2009): http://ec.europa.eu/regional_policy/archive/cooperation/baltic/pdf/macoregional_strategies_2009.pdf

⁽⁴⁾ Γνωμοδότηση πρωτοβουλίας της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα *Εδαφική συνεργασία στη Λεκάνη της Μεσογείου μέσω της μακροπεριφέρειας Αδριατικής-Ιονίου*, ΕΕ C 9, 11.1.2012, σ. 8

⁽⁵⁾ Ανακοίνωση της Επιτροπής στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών *Θαλάσσια στρατηγική για την Αδριατική θάλασσα και Ιόνιο πέλαγος*, COM(2012) 713 final, Βρυξέλλες, 30.11.2012.

2.3 Δεδομένου ότι η «μακροπεριφερειακή» προσέγγιση έχει ολοένα και πιο έντονη παρουσία στην πολιτική της ΕΕ, η ΕΟΚΕ εκτιμά πως η έννοια της «μακροπεριφέρειας» χρειάζεται να οριστεί σαφέστερα. Επιπλέον, η ΕΟΚΕ, όπως και στις προηγούμενες γνωμοδοτήσεις της ⁽⁶⁾, στηρίζει τη σημαντική αυτή στρατηγική, καθώς και το ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου για τις μακροπεριφερειακές προοπτικές στη λεκάνη της Μεσογείου ⁽⁷⁾.

2.3.1 Διακρίνονται δύο κύριοι στόχοι μακροπεριφερειακών στρατηγικών: ο πρώτος αφορά προβλήματα που δεν μπορούν να επιλυθούν ικανοποιητικά από μεμονωμένες περιφέρειες ή κράτη (π.χ. περιβαλλοντικές προκλήσεις), ενώ η δεύτερη αφορά τη συνεργασία που είναι επωφελής για τις περιφέρειες και χώρες που συμμετέχουν. Αυτή η ταξινόμηση αντικατοπτρίζει τη διάκριση μεταξύ υπερεθνικών και κοινών ζητημάτων (που χρησιμοποιείται στη συζήτηση για την υπερεθνικότητα και την επικουρικότητα της ενωσιακής χρηματοδότησης). Τα γεωγραφικά, κοινωνικο-οικονομικά και διοικητικά χαρακτηριστικά της Μεσογείου αναδεικνύουν σαφώς ότι η πρώτη κατηγορία στόχων είναι και η σημαντικότερη για την ΜΠΣ.

2.4 Η λεκάνη της Μεσογείου χαρακτηρίζεται από παρόμοια περιβαλλοντικά, ιστορικά και πολιτιστικά χαρακτηριστικά, και συνεπώς, θα μπορούσε να θεωρηθεί ως ενιαία μακροπεριφέρεια ⁽⁸⁾. Η ΕΟΚΕ εκτιμά ότι θα πρέπει να υλοποιηθεί μια ενιαία μακροπεριφερειακή στρατηγική στη λεκάνη της Μεσογείου μεταξύ των 149 (συμπεριλαμβανομένων 7 από την Κροατία) μεσογειακών παράκτιων περιφερειών (ΜΠΠ) της ΕΕ στην Ιταλία, τη Γαλλία, την Κροατία, την Ιταλία, τη Μάλτα, τη Σλοβενία, την Ελλάδα και την Κύπρο που ορίζονται ως NUTS 3 ⁽⁹⁾.

2.5 Το 2009 ο ενεργός πληθυσμός που διέμενε στις ΜΠΠ της ΕΕ ανερχόταν σε 32,4 εκατομμύρια εκ των οποίων το 41% περίπου ήταν γυναίκες. Κατά μέσο όρο, ο κίνδυνος ανεργίας σε αυτήν την περιοχή είναι μεγαλύτερος, με μέσο ποσοστό ανεργίας περίπου 12,9% για τις ΜΠΠ της ΕΕ το 2009 (έναντι 8,9% για την ΕΕ). Το 2007, το ακαθάριστο εγχώριο προϊόν (ΑΕγχΠ) των ΜΠΠ της ΕΕ έφτανε τα 1 715 δισεκατομμύρια ΜΑΔ (μονάδες αγοραστικής δύναμης) ή 13,9% του ΑΕγχΠ της ΕΕ. Το κατά κεφαλήν ΑΕγχΠ σε αυτές τις περιφέρειες έφτανε τις 23 000 ΜΑΔ, χαμηλότερο από ό,τι στην ΕΕ (24 000 ΜΑΔ) ⁽¹⁰⁾.

2.5.1 Δεδομένης της μεγάλης έκτασης της περιοχής, η ΕΟΚΕ εκτιμά ότι η Μεσογειακή μακροπεριφέρεια της ΕΕ (ΜΜΠ ΕΕ) πρέπει να υποδιαιρείται σε τουλάχιστον τρεις επί μέρους μακροπεριφέρειες. — Από τις πρόσφατες διαβουλεύσεις που διεξήγαγε το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο για την εξέλιξη των μακροπεριφερειών προκύπτει ότι κρίνεται προτιμότερη η διαίρεση σε τρεις επί μέρους μακροπεριφέρειες (ΥΜΠ): (i) η πρώτη στη δυτική Μεσόγειο, (ii) η δεύτερη στην κεντρική Μεσόγειο — για την υλοποίηση της μακροπεριφέρειας Αδριατική-Ιόνιο — και (iii) η τρίτη στην ανατολική Μεσόγειο, με συγκεκριμένα αλληλοσυμβατότητα σχέδια δράσης.

2.5.2 Όσον αφορά την επιμέρους μακρο-περιφέρεια για την κεντρική Μεσόγειο, και σύμφωνα με τις απόψεις του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και τη γεωγραφική κατανομή που πραγματοποίησε η Eurostat, η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι είναι απαραίτητη η συμμετοχή της Σικελίας και της Μάλτας στη μακροπεριφέρεια Αδριατική-Ιόνιο. Ακόμη πιο σημαντικό είναι ότι οι χώρες και περιοχές που βρίσκονται στα ιδεατά όρια των επί μέρους μακροπεριφερειών θα πρέπει επίσης να είναι σε θέση να συμμετέχουν και σε άλλες μακροπεριφέρειες, προκειμένου να εξασφαλιστεί ο καλύτερος συντονισμός και η εξάλειψη της σπατάλης εξαιτίας επικαλύψεων και συγκρούσεων.

⁽⁶⁾ Διερευνητική γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ για την Κυπριακή Προεδρία με θέμα *Ανάπτυξη μιας μακροπεριφερειακής στρατηγικής στη Μεσόγειο*, ΕΕ C 44, 15.2.2013, σ. 1, Γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ με θέμα *Ανάπτυξη μιας θαλάσσιας στρατηγικής για την περιοχή του Ατλαντικού Ωκεανού*, ΕΕ C 229, 31.7.2012, σ. 24

⁽⁷⁾ Ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου σχετικά με την *Εξέλιξη των μακροπεριφερειακών στρατηγικών της ΕΕ, τρέχουσες πρακτικές και προοπτικές για το μέλλον, κυρίως στην Μεσόγειο*, 2011/2179 (INI), 27.6.2012.

⁽⁸⁾ «Η περιοχή της Μεσογείου περιλαμβάνει όλα τα θαλάσσια ύδατα που εκτείνονται δυτικά μέχρι το Στενό του Γιβραλτάρ και ανατολικά μέχρι τη θάλασσα του Μαρμαρά, εξαιρουμένης της τελευταίας. 142 παράκτιες περιφέρειες της ΕΕ συνορεύουν με τη Μεσόγειο θάλασσα (NUTS3)». EUROSTAT, 2011, *Statistics in focus*, Η λεκάνη της Μεσογείου και του Εύξεινου Πόντου.

⁽⁹⁾ Μια παράκτια περιφέρεια της ΕΕ αποτελεί στατιστική περιφέρεια σε επίπεδο NUTS3 εφόσον πληροί ένα από τα κάτωθι κριτήρια:

- περιφέρεια με θαλάσσιο σύνορο (372 πληρούν το κριτήριο),
- περιφέρεια όπου πάνω από το ήμισυ του πληθυσμού κατοικεί σε απόσταση μέχρι 50 χλμ. από τη θάλασσα (73 περιφέρειες πληρούν το κριτήριο),
- το Αμβούργο, γερμανική περιφέρεια που δεν πληροί τα κριτήρια του ορισμού, προστέθηκε στον κατάλογο των παράκτιων περιφερειών της ΕΕ, δεδομένης της ισχυρής θαλάσσιας επιρροής που το χαρακτηρίζει.

Πηγή: EUROSTAT, 2011, ό.π.

⁽¹⁰⁾ Με την εισοδο της Κροατίας στην ΕΕ προστίθενται 7 κροατικές ΜΠΠ με ενεργό πληθυσμό 527 700 άνθρωποι (44,7% εκ των οποίων είναι γυναίκες), με ποσοστό ανεργίας 17,8% περίπου και ο μέσος όρος του ΑΕγχΠ είναι 20 785 ΜΑΔ (Eurostat 2013). Eurostat, 2011, ό.π..

3. Ποια είναι τα υφιστάμενα προαπαιτούμενα;

3.1 Η Μεσόγειος υπέστη στο σύνολό της τις συνέπειες της ασταθούς προσέγγισης της Ευρωπαϊκής Ένωσης, με τη θέσπιση διάφορων πρωτοβουλιών και μέτρων όλα αυτά τα χρόνια. Αυτές οι πρωτοβουλίες οδήγησαν μεν σε ορισμένα θετικά αποτελέσματα, δεν μπόρεσαν όμως να ανταποκριθούν πλήρως στους κοινωνικούς, πολιτικούς και οικονομικούς στόχους που είχαν τεθεί αρχικά. Έφτασε πλέον η ώρα να συμπληρωθεί η δράση της ΕΕ μέσω της Ένωσης για τη Μεσόγειο και της πολιτικής γειτονίας της, στο πλαίσιο των εξωτερικών της πολιτικών για τη θέσπιση μιας πιο ολοκληρωμένης πολιτικής για τις μεσογειακές περιφέρειές της.

3.1.1 Οι σαφείς και κοινές στρατηγικές για την περιοχή συνολικά και για τις επιμέρους περιφέρειές της, σε συνδυασμό με το κατάλληλο σχέδιο δράσης, θα μπορούσαν να συμβάλουν στην άρση ορισμένων αβεβαιοτήτων της περιφερειακής πολιτικής που οφείλονται σε αποτυχίες της εξωτερικής πολιτικής της ΕΕ στην περιοχή, στρατηγικές όπως η Ένωση για τη Μεσόγειο και η πολιτική γειτονίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Τέτοιες σαφείς στρατηγικές μπορούν επίσης να συμβάλουν στην ενσωμάτωση και διαφύλαξη ορισμένων θετικών αποτελεσμάτων και εν εξελίξει έργων των υφιστάμενων εξωτερικών πολιτικών της ΕΕ.

3.2 Η ΕΟΚΕ στηρίζει τη μακροπεριφερειακή προσέγγιση, η οποία ενισχύει τις συνέργειες μεταξύ διαφορετικών πολιτικών της ΕΕ και συντονίζει τις προσπάθειες ενός ευρέως φάσματος φορέων εντός των μεσογειακών παράκτιων περιφερειών της ΕΕ. Εν γένει, η ΜΠΣ πρέπει να αποσκοπεί στην παροχή προστιθέμενης αξίας σε δράσεις που ήδη υλοποιούνται εντός μιας μακροπεριφέρειας με αντικείμενο τον συντονισμό των ευρωπαϊκών, εθνικών και περιφερειακών πόρων για την επιδίωξη κοινών σκοπών και στόχων, τη δημιουργία μιας αίσθησης κοινής επιτυχίας μεταξύ των πρωταγωνιστών και τη συναίνεση φορέων και αρχών κάθε επιπέδου, σχετικά με ορισμένες βασικές ευκαιρίες και προκλήσεις. Πιο συγκεκριμένα, την τρέχουσα περίοδο των τεράστιων δημοσιονομικών περιορισμών που υπονομεύουν σημαντικά την ικανότητα του ιδιωτικού τομέα να επανεκκινήσει την οικονομία, υφίσταται έντονη ανάγκη επίτευξης του μεγαλύτερου δυνατού βαθμού αποτελεσματικότητας κατά Pareto (Pareto efficiency) στη χρήση των διαθέσιμων πόρων.

3.3 Η τρέχουσα οικονομική συγκυρία, αποτέλεσμα της παγκόσμιας χρηματοπιστωτικής κρίσης του 2008, απαιτεί συνεχή προσπάθεια ενθάρρυνσης νέων τομέων ανάπτυξης που θα μπορούσαν να βοηθήσουν τις χώρες να εξέλθουν από την οικονομική κρίση και να δημιουργήσουν τις τόσο αναγκαίες θέσεις εργασίας. Οι παράκτιες περιοχές της ΕΕ στη νότια Ευρώπη έχουν το δυναμικό να καταστούν καινοτόμα κέντρα δυναμικής ανάπτυξης, μέσω της αξιοποίησης των μοναδικών τους χαρακτηριστικών.

3.3.1 Ωστόσο, για αυτό θα απαιτηθεί πρωτοφανής προσπάθεια συντονισμού όλου του έργου που πραγματοποιείται από βασικούς φορείς στην περιφέρεια, προκειμένου να ενισχυθεί η ολοκλήρωση μεταξύ των εν λόγω περιοχών, με τους κοινωνικούς εταίρους και την κοινωνία των πολιτών να διαδραματίζουν μείζονα ρόλο.

3.3.2 Κατά τη γνώμη μας, υφίσταται ήδη πληθώρα μέσων και πολιτικών που θα μπορούσαν να συμβάλουν ουσιαστικά στην υλοποίηση ΜΠΣ. Πρόκειται για έργα που χρηματοδοτούνται από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΤΠΑ) και το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο (ΕΚΤ), τα αποκαλούμενα Διαρθρωτικά Ταμεία και από πόρους που διανέμονται στο πλαίσιο του στόχου της σύγκλισης, του στόχου της περιφερειακής ανταγωνιστικότητας και απασχόλησης, του στόχου της ευρωπαϊκής εδαφικής συνεργασίας, από προγράμματα για την ανάπτυξη των μεταφορών και της εδαφικής συνοχής (στο πλαίσιο της Στρατηγικής «Ευρώπη 2020»), ιδίως αυτά με ειδική θαλάσσια διάσταση όπως το Ευρωπαϊκό Ταμείο Θάλασσας και Αλιείας (ΕΤΘΑ), η Διευκόλυνση «Συνδέοντας την Ευρώπη», καθώς και από την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων (ΕΤΕπ) και την εθνική χρηματοδότηση.

3.3.2.1 Από αυτή την άποψη, κρίνεται σκόπιμο να σημειωθεί ότι όλα τα κράτη μέλη της ΕΕ (και ειδικότερα οι 163 περιφέρειες στη Μεσόγειο) καταρτίζουν επί του παρόντος τις επιμέρους συμφωνίες εταιρικής σχέσης προκειμένου να καθοριστεί ο τρόπος με τον οποίο κάθε κράτος μέλος κάνει χρήση των Ταμείων του ΚΣΠ. Αν και ομολογουμένως τέτοιες συμφωνίες περιέχουν ένα στοιχείο εδαφικής συνεργασίας, η ΕΟΚΕ εκτιμά ότι χάνεται μια ευκαιρία για μεγαλύτερο συντονισμό μεταξύ χωρών και περιφερειών στη Μεσόγειο.

3.3.2.2 Ωστόσο, η ΕΟΚΕ εμμένει να προβλεφθούν ενδιάμεσες διευθετήσεις, έτσι ώστε να διευκολυνθεί η εφαρμογή μιας ΜΠΣ και, μόλις ολοκληρωθεί η ενδιάμεση αναθεώρηση των συμφωνιών εταιρικής σχέσης με κράτη μέλη της ΕΕ, τα μέτρα αυτά να έχουν τεθεί πλήρως σε εφαρμογή.

3.3.3 Για να εξασφαλιστεί ότι αυτά τα μέτρα είναι στοχοθετημένα και λειτουργούν με τον βέλτιστο δυνατό τρόπο, χρειάζεται πολυεπίπεδος συντονισμός μεταξύ των ενδιαφερόμενων οργάνων, έτσι ώστε να δοθεί κατεύθυνση στη διαδικασία και να διασφαλιστεί ότι οι πόροι χρησιμοποιούνται πλήρως και οι αλληλεπικαλύψεις αποφεύγονται. Υπάρχει πλέον επείγουσα και ουσιαστική ανάγκη για διαπεριφερειακό συντονισμό, επειδή πρέπει να επιτευχθούν περισσότερα με τους ίδιους (ή και λιγότερους) πόρους. Για να εξασφαλιστούν ο συντονισμός και η αποτελεσματικότητα, πρέπει να συσταθούν τα κατάλληλα αποτελεσματικά εργαλεία.

3.3.3.1 Σε έναν ανταγωνιστικό παγκοσμιοποιημένο κόσμο, οι εν λόγω 163 περιφέρειες πρέπει να είναι σε θέση να αντιμετωπίσουν κοντινούς και μακρινούς ανταγωνιστές· ως εκ τούτου, υπάρχει τεράστια ανάγκη για ηγεσία και έγκαιρη λήψη αποφάσεων.

3.3.4 Οι απόκεντρες και θαλάσσιες περιφέρειες που είναι μέλη της Διάσκεψης των Απομακρυσμένων και Θαλάσσιων Περιφερειών της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΔΑΘΠ) και η ΕτΠ έχουν επανειλημμένα ζητήσει από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή την θέσπιση «Εδαφικού Συμφώνου» για την καλύτερη υλοποίηση της Στρατηγικής «Ευρώπη 2020» από όλες τις οικονομικές ομάδες στις περιφέρειες της Ευρώπης ⁽¹¹⁾.

3.4 Απαιτείται συνδυασμός ικανών πολιτικών με αποκεντρωμένη λήψη αποφάσεων, πράγμα που θα εξασφαλίσει τον συντονισμό των πόρων κατά τρόπο ώστε να χρησιμοποιούνται όπου έχουν το μέγιστο δυνατό αντίκτυπο για την ανάπτυξη και την απασχόληση.

3.4.1 Μόνο μια καλά σχεδιασμένη και απλή στρατηγική που θα βασίζεται στην ευρύτερη δυνατή συναίνεση μπορεί να αναδείξει τις διαφορετικές κατευθύνσεις και επιλογές που διανοίγονται στις περιφέρειες, τους δήμους, τις πόλεις και τα λιμάνια των ΜΠΠ.

3.4.2 Είναι επίσης σημαντικό να σχεδιαστεί μια μέθοδος μέτρησης της αποτελεσματικότητας των πολιτικών στη μεσογειακή μακροπερίφεια, προκειμένου να μπορούν να προβλεφθούν έγκαιρα διορθωτικές δράσεις. Στο παρελθόν, η έλλειψη δείκτη ακριβούς μέτρησης της επιτυχίας/αποτυχίας μιας πολιτικής, σε συνδυασμό με την έλλειψη συντονισμού, την επικάλυψη ενεργειών, τη σπατάλη και τη μη απόδοση ευθυνών, εμπόδισε την έγκαιρη διορθωτική δράση, μεγεθύνοντας έτσι τις αδυναμίες των πολιτικών.

3.4.3 Η στρατηγική πρέπει να συνοδεύεται από σχέδιο δράσης που θα καθορίζει με σαφήνεια τα έργα που είναι πιθανότερο να επιλεγούν βάσει του διαπεριφερειακού τους αντικτύπου και της σημασίας τους για την οικονομική ανάπτυξη, καθώς και τις πηγές χρηματοδότησης που θα χρησιμοποιηθούν για την υλοποίησή τους. Αυτό έχει ζωτική σημασία και θα πρέπει να ολοκληρωθεί κατά προτίμηση εντός των πρώτων δύο ετών μετά την εγκαινίαση του ΠΔΠ 2014-2020.

3.4.4 Είναι εξαιρετικά σημαντικό να μειωθούν οι γραφειοκρατικές απαιτήσεις για την υποβολή εκθέσεων και τη συμπλήρωση εντύπων από τους ενδιαφερόμενους παράγοντες και τους φορείς εκμετάλλευσης. Οι ΜΚΟ, οι ΜμΕ και οι περιφερειακές αρχές, ιδίως αυτές των μικρότερων περιφερειών, συχνά διστάζουν να συμμετάσχουν επειδή δεν διαθέτουν την απαραίτητη ικανότητα και λόγω της επαχθούς προσπάθειας που συνεπάγεται η συμμόρφωση με όλες τις γραφειοκρατικές διαδικασίες. Ενώ αναγνωρίζεται η ανάγκη ελέγχου και τήρησης ισορροπιών, είναι πολύ σημαντικό οι δικαιούχοι ενός έργου να είναι σε θέση να αφιερώνουν τον χρόνο και τους πόρους τους στην επίτευξη πραγματικού οφέλους για την κοινωνία και την οικονομία γενικότερα.

3.4.5 Η ΕΟΚΕ φρονεί ότι αν οι περιφέρειες δεν καταφέρουν να υλοποιήσουν τα σχέδια δράσης, δεν θα είναι σε θέση να επωφεληθούν από αυτή την ευκαιρία για ανάπτυξη. Το κόστος ευκαιρίας μιας τέτοιας αποτυχίας θα είναι ιδιαίτερα υψηλό, ιδίως στην σημερινή συγκυρία κρίσης. Η ΕΟΚΕ είναι πεπεισμένη ότι η καινοτόμος συνεργασία μπορεί να συμβάλει σημαντικά στην αποδοτικότερη χρήση των πόρων με αποτέλεσμα μια ισχυρότερη ανάπτυξη. Ο κίνδυνος αποτυχίας απειλεί επίσης τους πολιτικούς ηγέτες και τους πολίτες των περιφερειών. Οι προοπτικές ανάπτυξης για τα επόμενα δύο χρόνια δεν είναι αίσιες για τις περισσότερες από τις εν λόγω περιφέρειες, και το μειονέκτημα αυτό θα επιδεινωθεί ακόμα περισσότερο εάν οι περιφέρειες αγνοήσουν τις ευκαιρίες που παρέχουν οι ΜΠΣ και δεν αξιοποιήσουν τους ανθρώπινους και φυσικούς πόρους τους κατά τρόπο αποτελεσματικό και βιώσιμο ⁽¹²⁾.

3.4.6 Το σημείο εκκίνησης της στρατηγικής πρέπει να συνίσταται στον καθορισμό των κύριων στόχων και στον εντοπισμό των υφιστάμενων ενωσιακών, εθνικών και περιφερειακών προγραμμάτων, καθώς και των περιφερειακών και τοπικών αρχών και οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών που μπορούν να καταβάλουν τις αναγκαίες προσπάθειες συντονισμού. Υφίστανται πολυάριθμα προγράμματα που χρηματοδοτούνται από την ΕΕ στο πλαίσιο της ΜΠΣ της ΕΕ τα οποία, με τον κατάλληλο συντονισμό, μπορούν να μεγιστοποιήσουν την προστιθέμενη αξία που παράγουν. Αυτά τα είδη έργων που υφίστανται ήδη, τουλάχιστον επί χάρτου, καθώς και νέα που αναμφίβολα θα εγκαινιαστούν στο μέλλον μπορούν να χρησιμεύσουν για την επίτευξη ορισμένων εκ των στόχων της ΜΠΣ της ΕΕ.

4. Ποια πρέπει να είναι η εμβέλεια;

4.1 Το κύριο θέμα είναι να ενθαρρυνθεί ο καθορισμός μιας πολυεπίπεδης Μεσογειακής μακροπεριφέρειας (ΜΜΠ) από μια Μεσογειακή μακροπεριφερειακή στρατηγική (ΜΠΣ), όπου οι δραστηριότητες εφαρμόζονται με συγκεκριμένα σχέδια δράσης που θα βασίζονται στον κανόνα των «τριών ναί»: περισσότερη συμπληρωματική χρηματοδότηση, καλύτερος θεσμικός συντονισμός και περισσότερα νέα έργα.

⁽¹¹⁾ Μασσαλία, 27 Νοεμβρίου 2009, Σεμινάριο της ΔΑΘΠ με θέμα «Οδηγώντας την Ευρώπη στην έξοδο από την κρίση: πρώτες προτάσεις των Περιφερειών για το μέλλον του προϋπολογισμού και των πολιτικών της ΕΕ». Η Επιτροπή των Περιφερειών στο πρώτο σχετικό Ψήφισμα (CoR 199/2010) προτείνει την ισχυρή στήριξη της πρότασης του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου για την καθιέρωση «Εδαφικού συμφώνου των περιφερειακών και τοπικών αρχών για τη Στρατηγική “Ευρώπη 2020”».

⁽¹²⁾ Σενάρια για τη Μεσόγειο — Παγκόσμιο οικονομικό φόρουμ 2011

4.2 Οι μεσογειακές περιφέρειες πρέπει να δεσμευθούν από κοινού για την υλοποίηση της στρατηγικής σε όλα τα επίπεδα δράσης, έτσι ώστε να επιτευχθούν οι στόχοι της στρατηγικής «Ευρώπη 2020» και, κατά συνέπεια, να προωθηθεί η ολοκλήρωση των πολιτικών και των πόρων της ΕΕ (εδαφική συνεργασία). Η ΜΠΣ πρέπει να υλοποιηθεί προκειμένου να συνδράμει τις περιφερειακές και τοπικές οντότητες στην αντιμετώπιση προκλήσεων που δεν μπορούν να αντιμετωπιστούν μόνο σε εθνικό επίπεδο.

4.3 Η ΕΟΚΕ εκτιμά ότι η ανάπτυξη ΜΠΣ για τη Μεσόγειο πρέπει να βασίζεται σε τρεις πυλώνες ανάπτυξης:

— Έξυπνη ανάπτυξη (με ειδική έμφαση στη «γαλάζια ανάπτυξη»),

Ανάπτυξη οικονομίας βασισμένης στη γνώση που θα στηρίζει την «καινοτομία» και τις νέες τεχνολογίες·

— Βιώσιμη ανάπτυξη

Προώθηση διατηρήσιμης, οικολογικότερης και ανταγωνιστικότερης οικονομίας·

— Ανάπτυξη χωρίς αποκλεισμούς

Προώθηση οικονομίας με έμφαση στη δημιουργία θέσεων εργασίας και στη μείωση της φτώχειας για τη στήριξη της κοινωνικής και εδαφικής συνοχής.

4.3.1 Η Έξυπνη ανάπτυξη θα υποστηριχθεί συνυπολογιζόμενης της έννοιας της Γαλάζιας ανάπτυξης. Στις 13 Σεπτεμβρίου 2012, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή εξέδωσε Ανακοίνωση για τη Γαλάζια ανάπτυξη όπου επεσήμαινε πέντε «αξιακές αλυσίδες» που δύνανται να φέρουν διατηρήσιμη ανάπτυξη και απασχόληση στη γαλάζια οικονομία. Αυτές είναι: η γαλάζια ενέργεια, η υδατοκαλλιέργεια, ο θαλάσσιος και παράκτιος τουρισμός και οι κρουαζιέρες, οι θαλάσσιοι ορυκτοί πόροι και η γαλάζια βιοτεχνολογία⁽¹³⁾.

4.3.1.1 Η «Γαλάζια ανάπτυξη» αντικατοπτρίζει τις επιλογές των θαλάσσιων περιφερειών για την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας και της οικονομικής τους μεγέθυνσης μέσω της αξιοποίησης της γεωγραφικής τους θέσης και ιδιαιτερότητας, συγκεκριμένα δε των θαλάσσιων και ναυτικών δραστηριοτήτων, με άλλα λόγια την επικέντρωση στα δυνατά τους σημεία.

4.3.1.2 Η πρόκληση της «Έξυπνης ανάπτυξης» για τις παράκτιες περιφέρειες της ΜΠΣ της ΕΕ είναι διττή:

— αφενός, δημιουργία ικανής οικονομικής δραστηριότητας που θα συμβάλει στην έξοδο της Ευρώπης από την τρέχουσα οικονομική και κοινωνική κρίση·

— αφετέρου, υλοποίηση των αναγκαίων επενδύσεων σε βασικές υποδομές, ιδίως λιμένες, αερολιμένες, σιδηροδρόμους, μεταφορικούς κόμβους και άλλες, που θα εξασφαλίσουν ότι η ΜΠΣ της ΕΕ θα είναι σε θέση να συμμετάσχει πλήρως στην ανάκαμψη, όταν αυτή ξεκινήσει.

4.3.1.3 Η βιώσιμη χρήση των πόρων της Μεσογείου αποτελεί ευκαιρία δημιουργίας πλούτου και απασχόλησης. Θα πρέπει να αναπτυχθεί η έρευνα στον τομέα των προηγμένων περιβαλλοντικών συστημάτων και τεχνολογιών, προκειμένου να στηριχθούν οι παραδοσιακές μεσογειακές δραστηριότητες που φθίνουν και να δημιουργηθούν έτσι νέες ευκαιρίες.

4.3.1.4 Αυτές οι προκλήσεις απαιτούν τη συμμετοχή της επιστημονικής, της τεχνολογικής και της οικονομικής κοινότητας καθώς και των κοινωνικών εταίρων. Θα πρέπει να ληφθεί μέριμνα για τη στήριξη δραστηριοτήτων σε πεδία όπως οι υποδομές, η βιομηχανία, η κατάρτιση, οι επενδυτικές πολιτικές έρευνας, ανάπτυξης και καινοτομίας, η συνεργασία μεταξύ πανεπιστημίων και η δημιουργία συνεργατικών σχηματισμών.

4.3.1.5 Ο τομέας των θαλάσσιων δραστηριοτήτων διαθέτει μεγάλο δυναμισμό και συμμετέχει σε στρατηγικές ανάπτυξης. Ο ναυτικός τουρισμός δημιουργεί οικονομική δραστηριότητα και απασχόληση, ενώ συμβάλλει και στην ανάπτυξη ευρω-μεσογειακής ταυτότητας.

4.3.2 Οι κύριες πτυχές της «Διατηρήσιμης ανάπτυξης» και οι τομείς που συμμετέχουν αλληλοσυνδέονται με πολλούς τρόπους. Η επίτευξη αειφορίας και η υλοποίηση οικολογικότερων πολιτικών, καθώς και η στροφή σε οικονομία χαμηλών ανθρακούχων εκπομπών σε όλους τους κλάδους, συμβάλλουν στην επίτευξη των στόχων της κλιματικής αλλαγής και στην προσαρμογή σε αυτήν. Οι πόροι πρέπει να αξιοποιούνται αποδοτικά, οι συνέργειες πρέπει να ενισχύονται, οι σπατάλες και οι αλληλεπικαλύψεις πρέπει να εντοπίζονται και να αποθαρρύνονται. Οι βασικές υποδομές, συμπεριλαμβανομένων των οδικών και θαλάσσιων μεταφορών, της μεταφοράς ενέργειας και των δικτύων ΤΠΕ πρέπει να αναβαθμίζονται συνεχώς προκειμένου να μη δημιουργούνται σημεία συμφόρησης.

⁽¹³⁾ Ανακοίνωση της Επιτροπής στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών: «Γαλάζια ανάπτυξη: ευκαιρίες για βιώσιμη ανάπτυξη στους τομείς της θάλασσας και της ναυτιλίας», COM (2012) 494 final, Βρυξέλλες, 13 Σεπτεμβρίου 2012.

4.3.2.1 Η παράκτια και η θαλάσσια αειφορία αλληλοσυνδέονται, ενώ αμφότερες είναι ευαίσθητες σε πιέσεις από την ανθρώπινη δραστηριότητα, συμπεριλαμβανομένης της χερσαίας ρύπανσης που τελικά εκρέει στη Μεσόγειο καθώς και οι εκπομπές CO₂ από τα πλοία⁽¹⁴⁾. Η ολοκληρωμένη διαχείριση των παράκτιων περιοχών δεν πρέπει να περιορίζεται αποκλειστικά στην παράκτια οικονομική δραστηριότητα και ρύπανση. Πρέπει να παρέχονται κίνητρα στον κλάδο των θαλάσσιων μεταφορών και της ναυτιλίας στη Μεσόγειο έτσι ώστε να στραφούν σε πιο σύγχρονες μορφές «πράσινης τεχνολογίας».

4.3.2.2 Η Ευρωπαϊκή Ένωση και οκτώ από τα κράτη μέλη της είναι συμβαλλόμενα μέρη της Σύμβασης του 1975 της Βαρκελώνης για την προστασία της Μεσογείου Θαλάσσης από τη ρύπανση και στα πρωτόκολλα αυτής, ιδίως τα πρωτόκολλα που έχουν συναφθεί υπό την αιγίδα του Προγράμματος των Ηνωμένων Εθνών για το περιβάλλον (UNEP). Με πράξη του Συμβουλίου που εγκρίθηκε στα τέλη του 2012, η ΕΕ κατέστη συμβαλλόμενο μέρος του Πρωτοκόλλου Υπεράκτιων Δραστηριοτήτων αυτής της Σύμβασης με σκοπό την προστασία των παράκτιων περιοχών της Μεσογείου από τη ρύπανση που παράγεται από τη δραστηριότητα ανοικτής θάλασσας. Οι μεσογειακές περιφέρειες της ΕΕ μπορούν να επωφεληθούν σημαντικά από την Σύμβαση και θα πρέπει να της προσδώσουν μεγάλη προσοχή, ιδίως στο πλαίσιο του στόχου τους για την επίτευξη της «Γαλάζιας ανάπτυξης».

4.3.2.3 Το δυναμικό ανάπτυξης των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας στη Μεσόγειο συνιστά τεράστια πηγή «καθαρής» ενέργειας, που παραμένει ακόμη ανεκμετάλλευτη. Σε ευθυγράμμιση με τους στόχους της στρατηγικής «Ευρώπη 2020», πρέπει να συμπεριληφθούν μέτρα προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή και πρόληψης των επιπτώσεων της στην ΜΠΣ της ΕΕ.

4.3.2.4 Η ΜΠΣ πρέπει να περιλαμβάνει δράσεις στον τομέα των βιώσιμων μεταφορών με σκοπό τη μείωση των εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα. Η οδική κυκλοφορία πρέπει να μετατοπιστεί προς τις θαλάσσιες μεταφορές⁽¹⁵⁾. Εξάλλου, ο κλάδος των θαλάσσιων μεταφορών πρέπει να συνεχίσει την πορεία του προς τη χρήση καθαρότερων καυσίμων. Η ασφάλεια της ναυτιλίας και η συνεργασία για την πρόληψη και αντιμετώπιση καταστροφών πρέπει επίσης να συμπεριληφθούν.

4.3.3 Η ΜΠΣ της ΕΕ πρέπει να περιλαμβάνει ισχυρή κοινωνική διάσταση για τη στήριξη της «Ανάπτυξης χωρίς αποκλεισμούς» στις ΜΠΠ της ΕΕ. Η οικονομική ανάπτυξη και η δημιουργία νέων θέσεων εργασίας αναμένεται να βελτιώσουν την ποιότητα ζωής του πληθυσμού. Οι περιφερειακές αρχές πρέπει να προωθήσουν τον κοινωνικό διάλογο και τη συμμετοχή των κοινωνικών εταίρων και της κοινωνίας πολιτών. Σύμφωνα με μια ολοκληρωμένη προσέγγιση της εδαφικής συνοχής, πρέπει να υπάρξει μια συνεκτίμηση «χωρίς αποκλεισμούς» της κατάστασης των πόλεων και μητροπολιτικών περιοχών, των αγροτικών ζωνών, των μικρών παράκτιων πόλεων και των νησιών. Η προσβασιμότητα των ατόμων με ειδικές ανάγκες σε υποδομές, τεχνολογίες και υπηρεσίες θα πρέπει να διασυνδεθεί με τη βιώσιμη ανάπτυξη διότι αποτελεί βασική προϋπόθεση μιας ανάπτυξης χωρίς αποκλεισμούς.

4.3.3.1 Θα πρέπει να αναπτυχθούν τεχνολογίες της πληροφορίας, ιδίως στις απομακρυσμένες περιοχές, μέσω καλύτερης δυνατότητας σύνδεσης, προκειμένου να στηριχθεί η συνολική εδαφική και κοινωνική συνοχή των μεσογειακών περιφερειών μέσω διαθεματικής προσέγγισης. Η ανάπτυξη των ΤΠΕ πρέπει να ενισχυθεί.

4.3.3.2 Επίσης, είναι σημαντικό να τονιστεί η ανάγκη περαιτέρω ανάπτυξης αεροδρομίων και αεροπορικών γραμμών στις ΜΜΠ με σκοπό την ενίσχυση της περιφερειακής οικονομικής ολοκλήρωσης. Οι αεροπορικές υπηρεσίες και οι υποδομές αερομεταφορών εξακολουθούν να διαθέτουν σημαντικό ανεκμετάλλευτο δυναμικό και χρειάζονται περισσότερες επενδύσεις.

4.3.3.3 Τα ιδρύματα εκπαίδευσης και κατάρτισης επιτελούν σημαντικό ρόλο στη στήριξη της «Ανάπτυξης χωρίς αποκλεισμούς» στην περιοχή της Μεσογείου. Πρέπει να προσδιοριστούν κοινός εκπαιδευτικοί στόχοι για το σύνολο της ΜΜΠ της ΕΕ.

4.3.3.4 Η ΕΟΚΕ φρονεί ότι πρέπει να ενισχυθεί ο διάλογος μεταξύ των κοινωνικών εταίρων, των φορέων της κοινωνίας των πολιτών και των ιδρυμάτων εκπαίδευσης/κατάρτισης. Προτεραιότητα πρέπει να δοθεί στην κατάρτιση σε θαλάσσιους και ναυτικούς κλάδους και στη βελτίωση της συνεργασίας μεταξύ πανεπιστημίων και κέντρων κατάρτισης.

4.3.3.5 Η φωνή των ανέργων στις ΜΠΠ της ΕΕ πρέπει επίσης να ακουστεί κατά τη διαμόρφωση μιας μελλοντικής στρατηγικής που θα επιχειρεί να τους παράσχει ευκαιρίες επανένταξης στην αγορά εργασίας. Έχει επίσης ζωτική σημασία να καταβληθούν ουσιαστικές, απτές προσπάθειες για τη συμμετοχή των κυριότερων «αποκλεισμένων» κοινωνικών ομάδων όπως οι μεταναστευτικές κοινότητες, τα άτομα με ειδικές ανάγκες και οι οργανώσεις των γυναικών. Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει πλήρως τις πολιτικές της ΕΕ που αποσκοπούν στην πρόληψη των διακρίσεων για λόγους φυλετικής ή εθνικής καταγωγής, αναπηρίας, ηλικίας, γενετήσιου προσανατολισμού ή φύλου.

⁽¹⁴⁾ COM(2013) 480 τελικό — 2013/0224 (COD)

⁽¹⁵⁾ Ό.π.

4.3.3.6 Δεδομένων των ευρωπαϊκών προοπτικών δημογραφικής γήρανσης, θα πρέπει να συμπεριληφθεί ειδική δράση για τη στήριξη της υγιούς και ενεργού γήρανσης στις ΜΠΠ της ΕΕ. Οι μεσογειακές περιφέρειες πρέπει επίσης να δρομολογήσουν βιώσιμο μακροχρόνιο σχέδιο για την ελεγχόμενη μετανάστευση και τους εποχιακούς εργαζόμενους, προκειμένου να πληρωθούν τα κενά που δημιουργεί η γήρανση του πληθυσμού και να αντιμετωπιστεί η αύξηση του δείκτη εξάρτησης. Η ΕΟΚΕ τάσσεται υπέρ μιας πιο εντατικής προσπάθειας της ΕΕ προκειμένου να συνδράμει τις μεσογειακές περιφέρειες να αντιμετωπίσουν την πρόκληση της μετανάστευσης και την ένταξη των μεταναστών στην κοινωνία.

4.3.3.7 Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι είναι απαραίτητο να αναπτυχθούν μεσογειακές μακροπεριφερειακές στρατηγικές (ΜΜΠΣ) της ΕΕ που να λαμβάνουν υπόψη τις ευρωπαϊκές προτεραιότητες για τη βελτίωση της κοινωνικής ένταξης, την ευημερία, τον πλήρη σεβασμό των δικαιωμάτων των ατόμων με αναπηρία και την προώθηση της ισότητας των φύλων στην περιοχή της Μεσογείου. Ως εκ τούτου, είναι ζωτικής σημασίας να διασφαλιστεί η ατομική αυτονομία, η αξιοπρέπεια και η ελευθερία των ατόμων με αναπηρία και η ενδυνάμωση του ρόλου των γυναικών στην αγορά εργασίας, στην κοινωνία και στη λήψη αποφάσεων στην περιοχή της Μεσογείου.

5. Ποια είναι τα προσδοκώμενα οφέλη;

5.1 Η υλοποίηση μιας μεσογειακής μακροπεριφερειακής στρατηγικής (ΜΜΠΣ) προσφέρει πολυάριθμες ευκαιρίες, πρωτίστως παρέχοντας πλαίσιο αναφοράς σχετικό με την πολιτική συνοχής και ενθαρρύνοντας τη διατομεακή συνεργασία στον κοινό τομέα των υπηρεσιών και της εργασίας. Αυτό το πλαίσιο μπορεί να κατευθύνει τις επενδύσεις με γνώμονα τη μεγαλύτερη συμπληρωματικότητα και να επηρεάσει τις προτεραιότητες κάθε σχεδίου περιφερειακής ανάπτυξης μιας ευρωπαϊκής μακροπεριφέρειας, εξασφαλίζοντας τη γενική εποπτεία και πραγματικές συνέργιες στο πλαίσιο ολοκληρωμένης προσέγγισης.

5.2 Μια μακροπεριφερειακή στρατηγική της ΕΕ θα εξασφαλίσει τη μεγαλύτερη συμμετοχή και καλύτερη συνεργασία των διάφορων μηχανισμών παρέμβασης της ΕΕ, με την υπέρβαση των κονδυλίων που διατίθενται στην πολιτική συνοχής και τη συγκέντρωση των πόρων των περιφερειών και των κρατών μελών μέσω της πολυεπίπεδης διακυβέρνησης. Πρόκειται, δηλαδή, για αμοιβαίως επωφελή στρατηγική για όλους τους τοπικούς φορείς.

5.3 Τα οφέλη της μεσογειακής μακροπεριφερειακής στρατηγικής πηγάζουν, σε μεγάλο βαθμό, από την εξαιρετικά ολοκληρωμένη και πολυεπίπεδη προσέγγισή της, που δύναται να προωθήσει συνέργιες μεταξύ των πολιτικών και των προγραμμάτων της ΕΕ και συμπληρωματικότητες στη χρηματοδότηση.

5.4 Η υλοποίηση της ΜΜΠΣ θα ενισχύσει την υλοποίηση στρατηγικών δραστηριοτήτων στις παράκτιες και νησιωτικές περιοχές, ενώ θα ενισχύσει τη συνεργασία μεταξύ των μεσογειακών αρχών, περιφερειών, δήμων, λιμένων και, εφόσον χρειαστεί, μεταξύ εθνικών αρχών.

5.5 Θα υλοποιηθούν δραστηριότητες που συνδέονται με την «Ολοκληρωμένη θαλάσσια πολιτική» και με την *Γαλάζια ανάπτυξη*, πράγμα που θα αναδείξει τις αλληλεξαρτήσεις και τις συνέργιες που υφίστανται μεταξύ φαινομενικά ασύνδετων δραστηριοτήτων του θαλάσσιου τομέα.

5.6 Οι προτεινόμενες δράσεις θα καλύψουν τους τρεις αναπτυξιακούς πυλώνες που προαναφέρθηκαν. Κατά την επιλογή των προτεινόμενων δράσεων, καθεμία πρέπει να πληροί τα ακόλουθα κριτήρια:

- να έχει αντίκτυπο στη μακροπεριφέρεια και να αποφέρει απτά οφέλη στους πολίτες της μεσογειακής μακροπεριφέρειας εντός εύλογου χρονικού διαστήματος·
- να συνάδει με την αρχή της διατηρήσιμης ανάπτυξης και, κατά συνέπεια, να αποσκοπεί στη δημιουργία οικονομικής ανάπτυξης με ταυτόχρονο περιορισμό των περιβαλλοντικών επιπτώσεων·
- να μπορεί να υλοποιηθεί βραχυπρόθεσμα ή μεσοπρόθεσμα (σε 7 χρόνια το αργότερο)·
- να δύναται να προσελκύσει χρηματοδότηση του ιδιωτικού τομέα η οποία θα συμπληρώσει τη δημόσια (ενωσιακή και κρατική) χρηματοδότηση.

6. Παράγοντες αλλαγής

6.1 Η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι οι προκλήσεις σχετικά με την κοινωνική και οικονομική ανάπτυξη στην περιοχή της Μεσογείου απαιτούν κοινές και συνδυασμένες προσπάθειες για την αξιοποίηση των δυνατοτήτων των διαφόρων περιοχών. Εντοπίζει δε πέντε παράγοντες αλλαγής που μπορούν να συμβάλουν στην επιτυχή εφαρμογή των ευρωπαϊκών πολιτικών συνοχής την περίοδο 2014-2020 στις ΜΠΠ της ΕΕ.

6.1.1 Προαγωγή μιας πολυκεντρικής, ισόρροπης και ολοκληρωμένης ανάπτυξης

Η ισόρροπη εδαφική ανάπτυξη είναι στρατηγικής σημασίας για την υποστήριξη της κοινωνικής και οικονομικής συνοχής στις ΜΠΠ της ΕΕ. Οι ΜΠΠ της ΕΕ πρέπει να συνεργαστούν για τη δημιουργία καινοτόμων δικτύων προκειμένου να μειωθεί η εδαφική πόλωση των οικονομικών επιδόσεων, να περιοριστούν οι περιφερειακές ανισότητες και να προαχθεί η οικονομική ευημερία με σκοπό την αιχμώδη ανάπτυξη της περιοχής της Μεσογείου.

6.1.2 Στήριξη της εδαφικής συνεργασίας στις ΜΠΠ της ΕΕ

Η εδαφική συνεργασία είναι ένας σημαντικός παράγοντας για την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας της Μεσογείου και, ταυτόχρονα, για τον περιορισμό στο ελάχιστο του οικονομικού, κοινωνικού και οικολογικού κατακερματισμού. Είναι σημαντικό να ενισχυθεί ο συντονισμός μεταξύ των αρχών που χειρίζονται διασυνοριακά και διακρατικά προγράμματα, ενσωματώνοντας τις προτεραιότητες που προσδιορίστηκαν με τις στρατηγικές σε εθνικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο, για την υποστήριξη της ανάπτυξης παρεμβάσεων που συνάδουν με τη στρατηγική Ευρώπη 2020 και τις πολιτικές συνοχής την περίοδο 2014-2020.

6.1.3 Διασφάλιση της παγκόσμιας ανταγωνιστικότητας των ΜΠΠ της ΕΕ με βάση την ισχύ των τοπικών οικονομιών

Η παγκόσμια ανταγωνιστικότητα και η συνοχή των ΜΠΠ της ΕΕ μπορούν να επιτευχθούν ενθαρρύνοντας τη μάθηση, τις σπουδές και την αναβάθμιση των δεξιοτήτων, αξιοποιώντας μια αγορά με γνώμονα την καινοτομία για τη δημιουργία νέων προϊόντων/υπηρεσιών που δημιουργούν ανάπτυξη και θέσεις εργασίας, και βοηθώντας παράλληλα τις τοπικές κοινότητες να αντιμετωπίσουν τις κοινωνικές προκλήσεις. Η ενίσχυση της χρήσης των τεχνολογιών πληροφοριών και επικοινωνιών και η δημιουργία μιας ενιαίας ψηφιακής αγοράς με βάση ένα γρήγορο/υψηλής ταχύτητας διαδίκτυο και διαλειτουργικές εφαρμογές είναι στρατηγικής σημασίας για την ανάπτυξη ισχυρών τοπικών οικονομιών.

6.1.4 Βελτίωση της εδαφικής συνδεσιμότητας μεταξύ ατόμων, κοινοτήτων και επιχειρήσεων

Η σε προσιτές τιμές πρόσβαση σε υπηρεσίες γενικού συμφέροντος, όπως η πληροφόρηση, η γνώση και η κινητικότητα, καθώς και οι αποτελεσματικές λύσεις διατροφικών μεταφορών και φιλικών προς το περιβάλλον συστημάτων παραγωγής είναι ουσιαστικές προτεραιότητες για τη συνοχή στην περιοχή της Μεσογείου. Η ενίσχυση των δεσμών μεταξύ των κύριων κέντρων των ΜΠΠ της ΕΕ με τους διηπειρωτικούς κόμβους μεταφορών με βάση την ανάπτυξη θαλάσσιων λεωφόρων, την ενίσχυση των διευρωπαϊκών δικτύων (ΔΕΔ-Μ) και την ανάπτυξη δευτερευόντων δικτύων συστημάτων σε περιφερειακό και τοπικό επίπεδο για την αντιμετώπιση εδαφικών εμποδίων, όπως εκείνων των νησιών της Μεσογείου, είναι στρατηγικής σημασίας για την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας και της συνοχής στη λεκάνη της Μεσογείου.

6.1.5 Διαχείριση και σύνδεση οικολογικών, γεωγραφικών και πολιτιστικών αξιών

Η προστασία και ανάδειξη της πολιτιστικής και φυσικής κληρονομιάς αποτελεί σημαντική προϋπόθεση για την ανάπτυξη των ΜΠΠ της ΕΕ. Είναι σημαντικό να υποστηριχθεί η πλήρης ενσωμάτωση των προστατευόμενων περιοχών με τις τοπικές κοινωνίες και οικονομίες. Η υψηλή αξία των μεσογειακών τοπίων θα πρέπει να αναπτυχθεί με ποιοτικούς όρους και να αναγνωριστεί η πραγματική αξία περιοχών πλούσιων σε φυσικούς και πολιτιστικούς πόρους, προκειμένου να γίνει καλύτερη χρήση των στοιχείων αυτών. Επομένως, είναι σημαντικό να αναπτυχθεί η περιφερειακή και τοπική ταυτότητα, ενώ παράλληλα να ενισχυθεί η ευαισθητοποίηση και η υπευθυνότητα αυτών των κοινοτήτων της Μεσογείου σε σχέση με το περιβάλλον, τα τοπία, τους πολιτισμούς τους, καθώς και άλλες μοναδικές αξίες.

Βρυξέλλες, 10 Δεκεμβρίου 2013

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Henri MALOSSE